

STOP MET LEERLINGEN DOOR EEN HOEPEL LEREN SPRINGEN

Het AD kopte op 17 september jl.: 'Vmbo-scholen willen examens schrappen: 'Vertraging door corona niet in te halen'. Ik denk al 20 jaar: Hou toch op met die centrale examinering voor vmbo-leerlingen. Vertrouw op de ontwikkelkracht van de leerlingen en de expertise van hun docenten om hen te begeleiden. Daar waar in praktijk- of beroepsgericht onderwijs de capaciteiten en motivatie van leerlingen aangeslingerd worden met betekenisvol onderwijs, vindt de ontwikkeling plaats, komt de leerling in zijn of haar kracht. Laat leerlingen een portfolio opbouwen met bewijzen van hun kunnen en kennen, zodat hun ontwikkeling centraal staat en niet de afrekening met een eindexamen. Zó zonde om tijd te besteden aan het leren om door een hoepeltje te springen, in plaats van aan het ontwikkelen van vaardigheden, die ze in hun verdere loopbaan gebruiken kunnen. **NAOMI VELDHOVEN**

Waarom werkt het vmbo niet met een portfolio?

Als havoleerling, inmiddels 30 jaar geleden, vond ik examens al belachelijk. Niet omdat ik een dwarse puber was, maar omdat het mij echt volstrekt onduidelijk was waarom ik de stof die ik geleerd had en bewezen had te beheersen in overhoringen, toetsen en tentamens nogmaals moest leren voor een examen. Ik had toch al laten zien dat ik de kennis en vaardigheden

voldoende beheerste? Maar goed, in mei stopten de lessen, het was een heerlijke warme lange zomer, dus ik lag iedere dag met mijn vriendin op het strand. Tussendoor herhaalde ik de leerstof, oefende met oude examens, maakte de examens en haalde mijn diploma. In de lange zomervakantie die volgde, werkte ik als typiste bij een accountantskantoor en achter de kassa bij de

supermarkt. In die periode leerde ik de waarde van mijn typediploma kennen en dat kantoorwerk niets voor mij is, ik leerde in de supermarkt hoe in een team te werken en met allerlei verschillende klanten en collega's om te gaan. Daar heb ik tot op de dag van vandaag profijt van.

De opbouw van de lerarenopleiding biologie en scheikunde die ik vervolgens ging volgen, vond ik veel »





In werksituaties doe je de nodige ervaring voor het leven op

logischer: ik volgde een module, deed kennis en vaardigheden op, rondde de module af met een toets, praktijkopdracht of een verslag en ging

LAAT DE LEERLING IN EEN PORTFOLIO HET KENNEN EN KUNNEN TONEN

verder met de volgende module. Na afloop en de nodige stages was alles keurig met voldoende afgerond, ontving ik mijn diploma en kon ik

aan de slag als docent. Het echte lesgeven heb ik vooral in de praktijk geleerd, maar de basis die de leraaropleiding mij bood, was stevig en inhoudelijk sterk.

AANLEREN OF ONTWIKKELEN

Als docent heb ik mij ook altijd verbaasd over een in mijn ogen corrupt systeem, waarbij alle leerlingen op hetzelfde moment langs dezelfde meetlat worden gelegd. Terwijl niet iedere leerling op hetzelfde moment dezelfde ontwikkeling laat zien. In mijn lessen zag ik hoe de leerlingen aan het werk waren, op welke wijze zij met de aangeboden leerstof omgingen, welke begeleiding ze daarbij nodig hadden. En in welke

mate ze uiteindelijk de leerstof en vaardigheden beheersten. Als docent werd ik ook geacht ze goed voor te bereiden op het examen. Dus vanaf zo'n beetje maart-april was ik niet meer bezig met de leerlingen te laten leren, verdiepend of verbredend waar gewenst, of met een ander vak bezig laten zijn waar op dat moment meer behoefte aan was. Nee, ik was aan het trainen voor het examen. En dat deed ik goed. De leerlingen gingen goed voorbereid het examen in, hadden veel geoefend, de resultaten die ik met mijn leerlingen behaalde waren bovengemiddeld. Na jaren lesgeven, wist ik wel dat in het mavo-examen voor biologie altijd het oog of oor, de geslachtsorganen van de

man of de vrouw, de werking van het hart, een voedselketen en de fotosynthese of verbranding aan de orde komen. Nou, dan oefenen we dat toch! Het maken en bespreken van oude examenopgaven hielp goed.

Maar waar was ik nou eigenlijk mee bezig als docent? Ik leerde de leerlingen het examen goed te

VERTROUW OP DE ONTWIKKELKRACHT EN -ZIN VAN DE LEERLING ÉN OP DE EXPERTISE VAN DE DOCENT

maken. Zodat zij verder konden met een diploma, de directeur tevreden was over mijn mooie examenresultaten en de inspectie de school een goede beoordeling zou geven. Ik was niet bezig met de leerlingen verder te helpen in hun ontwikkeling, uitgaande van hun eigen wensen en leerbehoefte. En dat frustreerde mij enorm.

IK HERINNER ME EMILY

Ik herinner mij bijvoorbeeld leerling Emily. Een prachtmeid, lief en sociaal voor haar klasgenoten, autonoom in haar handelen en ambitieus voor haar toekomst. Tijdens Talentweken die wij organiseerden, kwam zij in aanraking met verschillende beroepen en opleidingen en kreeg ze de kans om stage te lopen bij een fysiotherapeut. Want dat was haar droom: sport- of kinderfysiotherapeut worden. Hoe ze dat doel kon bereiken, had ze helemaal uitgestippeld: eerst het mavodiploma halen met o.a. biologie en lichamelijke opvoeding 2 in het examenpakket, daarna naar het mbo voor

Sport & Bewegen, vervolgens hbo Fysiotherapie. De praktijk waar zij stage liep, was lovend over haar. Ze presenteerde zich in het contact met collega's en patiënten zelfs sterker dan menig student van de opleiding. Mijn vak biologie vond ze geweldig, het interesseerde haar en ze was er goed in. Ik wist waartoe ze in staat was en hoe ze de stof beheerste. Tot het examen. Ze ging erin met een schoolexamencijfer rond de 8 en behaalde 2,4 op het centraal examen. Ze klapte helemaal dicht tijdens het examen, enorme faalangst. Twee dagen heb ik met haar zitten ploeteren, niet omdat ze de stof niet beheerste, maar om haar rustig te krijgen voor het examen, haar te laten zien wat ze kan en dat ze op zichzelf kon vertrouwen. De herkansing ging beter – mede dankzij pilletjes van de dokter – en deze keer behaalde ze een 8,3! Superblij was ze, ik werd bedankt met een prachtige bos bloemen. Maar mijn hart brak bij het zien van alle stress en spanning die het examen voor deze meid had veroorzaakt. Ik denk heel herkenbaar voor veel docenten.

Oprecht vroeg ik mij af waar mijn collega's en ik in hemelsnaam mee bezig waren. Ik zag bij mijn collega Nederlands een fijne groep leerlingen apathisch en absoluut ongemotiveerd in de klas zitten. In gesprek met de leerlingen, gaven zij aan dat ze echt nooit iets leuks deden bij Nederlands. Dat het altijd hetzelfde was en dat al het hele schooljaar: het oefenen van examens. Ze wilden met elkaar in debat over actuele onderwerpen die hen interesseerden, maar nee, geen tijd voor, want straks het examen.... Mijn collega Nederlands liep als een trotse pauw rond toen de examenresultaten binnen kwamen: hij scoorde weer bij de 4% beste scholen van Nederland voor zijn vak. Hoe erg om trots te

zijn op het resultaat van een jaar lang examens oefenen, waarbij je leerlingen gedemotiveerd en klierig in de banken hangen. Wat houdt je vak van docent dan in, waar kun je dan oprecht trots op zijn?

PORTFOLIO

Veel liever zou ik leerlingen in het vmbo laten werken met een portfolio. Hoe mooi zou het zijn als een leerling steeds een volgende stap mag zetten in zijn ontwikkeling en daarin gewaardeerd wordt. Dat hij of zij in een portfolio bewijzen verzamelt van het kennen en kunnen. Van wat hij nog zou willen leren, waar hij zich verder in wil verdiepen. En dat hij dan zijn vmbo-opleiding afrondt met een assessment, waarin hij laat zien: dit ben ik, dit kan ik, dit wil ik. Dat het mbo betrokken wordt bij dit assessment en kritische vragen kan stellen aan de leerling. En dat de beoordeling van het assessment een onderdeel wordt van de intake van de vervolgopleiding op het mbo.

Dán zetten we de leerling werkelijk in zijn kracht, is hij eigenaar over zijn eigen leerproces en ontwikkeling en heeft de docent de prachtige taak om hem daarbij te begeleiden en ondersteunen, vanuit alle expertise en ervaring die hij daarin meebrengt. Vertrouwen op de ontwikkelkracht en -zin van de leerling én op de expertise van de docent, daarin ligt de sleutel tot kwalitatief hoogstaand onderwijs, waarin het beste uit de leerling gehaald kan worden. ■

DE AUTEUR IS ADVISEUR IN ONDERWIJS-
ONTWIKKELING EN ORGANISATIE EN COACH
BIJ PESANT